

بیرکردنه وه ولیکۆلینه وه له چیرۆک و به سه رهاتى پىغه مبه ران بو چاولیکردن

وکار پیکردن هۆکاره بو جیگیر بوون و ته بات له سه ر ناینى خواى گه وه

تدبر قصص الأنبياء ودراستها للتأسي والعمل من وسائل الثبات على دين الله

< کوردی - کوردی - kurdish >

شیخ محمد کوری صالح نه لمونه جید

الشيخ محمد بن صالح المنجد

وه رگێرانی: دهسته ی زمانى کوردی له مائپه رى ئیسلام هاوس

پیداچونه وه ی: پشتیوان سابیر عه زیز

ترجمة : فريق اللغة الكردية بموقع دار الإسلام

مراجعة: بشتیوان صابر عزیز

بیرکردنه‌وه ولیکۆلینه‌وه له چیرۆک و به‌سه‌رهاتی پیغه‌مبه‌ران بۆ چاولیکردن و کار پیکردن هۆکاره بۆ جیگیر بوون و ته‌بات له‌سه‌ر ئایینی خوای گه‌وره

سوپاس و ستایش بۆ خوای گه‌وره و میهره‌بان و درود و سه‌لات و سه‌لام بۆ سه‌ر محمدی کوری
عه‌بدولّا و ئال و به‌یت و یار و یاوه‌ر و شوینکه‌وتوانی هه‌تا هه‌تایه‌.

یه‌کیکی تر له‌و هۆکارانه‌ی که ده‌بیته‌ هۆی جیگیر بوون و ته‌بات و به‌رده‌وامی له‌سه‌ری ئایینی
پیرۆزی ئیسلام، بیرکردنه‌وه ولیکۆلینه‌وه‌یه له‌ چیرۆک و به‌سه‌رهاتی پیغه‌مبه‌ران بۆ چاولیکردن و کار
پیکردنی.

به‌لگه‌ش له‌سه‌ر ئه‌م مه‌سه‌له‌یه‌ خوای گه‌وره له‌ قورئانی پیرۆزدا فه‌رموویه‌تی: ﴿وَلَا تَقْصُ عَلَیْكَ
مِنْ أَنْبَاءِ الرُّسُلِ مَا نُبِّئَتْ بِهِ قُودَاكَ وَجَاءَكَ فِي هَذِهِ الْحَقُّ وَمَوْعِظَةٌ وَذِكْرٌ لِلْمُؤْمِنِينَ﴾ [هود : 120].

واتا: ئه‌ی پیغه‌مبه‌ر (صلی الله علیه وسلم) ئه‌م باسانه‌ی که بۆت ده‌گیڕنه‌وه سه‌باره‌ت به
ئازاردانی پیغه‌مبه‌ران به‌ده‌ست گه‌لانیانه‌وه، بۆ ئه‌وه‌یه تا بزانیته‌ ئه‌و ئازارو ئه‌شکه‌نجه‌ی که له
لایه‌ن قه‌ومه‌که‌ته‌وه رووبه‌رووت ده‌بیته‌وه، ڕیگای سه‌رجه‌م پیغه‌مبه‌رانه‌و، ئه‌وانیش دووچارى هه‌مان
ئازارو ناره‌حه‌تی هاتوون... هه‌روه‌ها بۆیه ئه‌م باسانه‌ت بۆ ده‌گیڕینه‌وه تا دلت له‌سه‌ر ڕیبازه‌که‌ت
به‌هیزتر بکه‌ین، تا هه‌ول و کۆششت هه‌میشه زیاترو زۆتر بیته‌... ئه‌وه‌ی بۆت هاتووه له‌م سووره‌ته
پیرۆزه‌دا، هه‌ر هه‌مووی حه‌ق و راسته‌و، په‌ندو ئامۆزگاری و بیر خستنه‌وه‌یه بۆ ئه‌وانه‌ی ئیمانیان پێ
هێناویت، تا زۆتر خۆیان ڕابگرن و هه‌راسان نه‌بن.

دیاره ئه‌و ئایه‌تانه‌ له‌سه‌رده‌می پیغه‌مبه‌ری خۆشه‌ویستماندا (صلی الله علیه وسلم) بۆ گالته‌
وگه‌پ و کات به‌ریکردن دانه‌به‌یزون، به‌لکو بۆ مه‌به‌ست و ئامانجیکی گه‌وره دابه‌زیون، ئه‌ویش وه‌ک له
ئایه‌ته‌که‌دا به‌ده‌ر ده‌که‌وێت بۆ ئه‌وه بووه که دڵ و ده‌روونی پیغه‌مبه‌ری خوا (صلی الله علیه وسلم)

وته‌واوی باوه‌پدارانی پی دمه‌زراو و جیگیر بکات له‌سەر بیروباوه‌ره‌که‌یان، بۆ ئەوه‌ی فیریان بکات ئەم ئاینه پیرۆزه قوربانیدان و ئارامگرتن وشه‌و نوخنی گشت پیغه‌مبه‌رانی ده‌وێت.

خوشک و براییانی به‌ریزم ئەگەر به‌ووردی له‌ مانا و مه‌به‌ستی ئەم ئایه‌ته پیرۆزه وورد ببیته‌وه بۆت پروون ده‌بیته‌وه که پیغه‌مبه‌ران تا چ ئاستیک له‌سەر نارپه‌حه‌تی و نه‌هامه‌تیه‌کانی بانگه‌واز خۆ ڤاگر و ئارامگر بوون، تاوه‌کو ئەو ئەرکه پیرۆزه‌ی له‌سەریان بووه به‌جوانترین شیوه جی به‌جیی بکه‌ن، وه‌ک خوی گه‌وره‌ فەرموویه‌تی: ﴿قَالُوا حَرِّقُوهُ وَانصُرُوا آلِهَتَكُمْ إِنْ كُنْتُمْ فَاعِلِينَ قُلْنَا يَا نَارُ كُونِي بَرْدًا وَسَلَامًا عَلَىٰ إِبْرَاهِيمَ وَأَرَادُوا بِهِ كَيْدًا فَجَعَلْنَاهُمُ الْأَخْسَرِينَ﴾ [الانبیاء: 68-70].

واتا: دیاره‌ خواکانیان هیچ دیفاع و به‌رگرییان بۆ خۆیانیش لی نه‌هات، بۆیه ئەمان به‌رگرییان لی کردن و وتیان: ئیبراهیم بسوتینن، یارمه‌تی خواکانتان بده‌ن!! ئەی هاوار و ئۆف بۆ ئەو خویانه‌ که نه‌توانن به‌رگری له‌خۆشیان بکه‌ن، ئەگەر ئیوه شتیکتان له‌ده‌ست دێ، جا ئەوانیش ئاگریکی زۆرگه‌وره‌یان کرده‌وه، پاش ئەوه که نزیکه‌ی مانگیک دارو چیلکه‌یان بۆ کوکرده‌وه 'پاشان ئیبراهیمی حه‌قدۆستی تی فری درا.

ئیمامی (بوخاریی) له‌ ئیبنی عه‌باسه‌وه ده‌لی: کاتی ئیبراهیم فریدرایه‌ نیو ئاگره‌که‌وه وتی: (حسبنا الله ونعم الوکیل)، هه‌روه‌ها پیغه‌مبه‌ری خوادیش موحه‌مه‌د (صلی الله علیه وسلم) له‌کاتی جه‌نگی خه‌نده‌قدا پییان وت: خه‌لکیکی زۆرتان بۆخر بووه‌ته‌وه، حه‌قه لییان بترسن و چاره‌یه‌کی خۆتان بکه‌ن، که‌چی له‌باتی ترس و حیساب بۆ کردنیان ئیمانیان زیاتر بووبه به‌لین و برپاره‌کانی خوی خۆیان و فەرموویان: (حسبی الله ونعم الوکیل) [فتح الباری 8/22].

ئایا کێ له‌ ئیوه هه‌ست به‌و مه‌به‌ست و مانا به‌رز و بڵدانه ناکات له‌به‌رده‌م سته‌م و طوغيانی زالمندا کاتیک بیر له‌م چیرۆک و به‌سه‌ره‌اته‌ ناوازه‌یه ده‌کاته‌وه، چۆن و به‌چی شیوه‌یه پیغه‌مبه‌ریک به‌هه‌موو هه‌ست و ئازایه‌تی و بویرییه‌وه به‌ته‌نها ڤوبه‌روی که‌سیکی زالمی وه‌ک نه‌مرود ده‌بیته‌وه؟!.

ئەگەر بێتوو به‌ ووردی بیر له‌م ئایه‌ته بکه‌یته‌وه و تی‌یفکریت بۆت پروون ده‌بیته‌وه که ته‌نانه‌ت له‌ هه‌ندیک هه‌لۆیست و ڤووداودا هاوه‌ل و شوینکه‌وتوانی پیغه‌مبه‌رانیش (سه‌لامی خویان لی بیت) له‌وه ترسان که دۆژمنانیان زه‌فه‌ریان پی به‌ن وله‌ناویان به‌ن، به‌لام پیغه‌مبه‌ره‌که‌یان له‌به‌ر نزیکیه‌وه

له‌خوا‌ی گه‌وره دل‌نیا‌یی پیداون که خوا‌ی گه‌وره‌یان له‌گه‌ل‌دایه و ده‌یان‌پار‌یزیت، وه‌ک له‌م به‌سه‌ره‌اته‌ی موسی و به‌نو ئیسرا‌ئیل‌دا ده‌پروونی ده‌که‌یته‌وه، وه‌ک خوا‌ی گه‌وره فه‌رمو‌ویه‌تی : ﴿ فَلَمَّا تَرَأَى الْجُمُعَانَ قَالَ أَصْحَابُ مُوسَى إِنَّا لَمَذْرُؤُنْ * قَالَ كَلَّا إِنَّ مَعِيَ رَبِّي سَيَهْدِينِ ﴾ [الشعراء : 61 - 62] .

واتا : کاتی‌ک هه‌ردو‌ولا یه‌کتریان به‌دی کرد، یاران‌ی موسا وتیان : به‌پاستی پیمان‌گه‌یشتن و ئیمه‌تیا چووین * موسی دل‌نیا‌ی کردن و پپی وتن : وانیه ئیوه ئه‌یزانن چونکه من په‌روه‌ردگارم له‌گه‌له‌ ری‌نماییم ده‌کا بو ری‌گای رزگار بوون .

ئایا به مانایه‌ک له‌ماناکانی تر هه‌ست به‌ته‌بات وجی‌گیر بوون ناکه‌یت کاتی‌ک دو‌ژمنانی دینی خوا به‌شوین باوه‌رداران‌دا بگه‌پین بو ئه‌وه‌ی له‌ناویان به‌ن، له‌کاتی‌ک هاوار وده‌نگ به‌رز ده‌بیته‌وه وده‌گه‌نه ئه‌و په‌ری نا‌ئومیدی وبی هیوا بوون، چونکه وا سه‌یر ده‌که‌ن دو‌ژمن به‌هو‌ردویه‌ک سو‌پاوه شوینیان که‌وتوو به‌ ئه‌وه‌ی بیان‌گرن وله‌ناویان به‌ن، به‌لام له‌م کاته‌دا که‌سی‌ک، پی‌غه‌مبه‌ری‌ک، جاری‌کی تر ئومید ده‌به‌خشیته‌وه وهیوا ده‌کاته‌وه به‌ به‌ر شوینکه‌وتوانیدا، به‌وه‌ی مه‌ترسن چونکه ئه‌وان په‌روه‌ردگاری له‌گه‌ل‌دایه‌و دل‌نیا‌یه که‌ زایه‌یان ناکات، بویه ئه‌م رو‌ودا وه‌لو‌یستانه ده‌بی‌ت ببه‌ وانه و په‌ند وه‌گرتن تا‌وه‌کو باوه‌ردار هه‌ست به‌ (مه‌عیه‌ت) و له‌گه‌ل بوونی په‌روه‌ردگاریان بکه‌ن .

یان چی‌رو‌کی جادو گه‌ره‌کانی فی‌عه‌ون کاتی‌ک بو‌یان روون بویه‌وه که ئه‌وه‌ی فی‌عه‌ون ده‌یکات هه‌مو‌وی فر‌وفی‌له وچا‌وبه‌ست ودر‌ویه، له‌به‌رامبه‌ردا ئه‌وه‌ی موسی مو‌عجی‌زه‌یه و پاستی بانگه‌وا‌زه‌که‌ی ده‌سه‌لمی‌نیت، بویه باوه‌ر ده‌هینن به‌ خوا‌ی تا‌ک وته‌نها، وهی‌چ شتی‌کی‌ش له‌ هه‌ره‌شه و گو‌ره‌شه‌کانی فی‌عه‌ون نایان‌ترسی‌نیت کاتی‌ک به‌تون‌دترین شی‌وه هه‌ره‌شه‌یان لی ده‌کات، له‌گه‌لمان بن بزانی‌ن قورئانی پی‌رو‌ژ چون با‌سی ئه‌و دی‌مه‌نه ده‌کات، خوا‌ی گه‌وره له‌م باره‌یه‌وه فه‌رمو‌ویه‌تی : ﴿ قَالُوا إِن هٰذَانِ لَسٰحِرٰنِ یُرِیدٰنِ اَنْ یَّخْرِجَاکُمْ مِنْ اَرْضِکُمْ بِسِحْرِهِمَا وَیَذٰهَبَا بِطَرِیقَتِکُمُ الْمُنٰی ۝۱۵ فَاٰجْمِعُوْا کَیْدَکُمْ ثُمَّ اَنْتُمْ صٰفَّوْنَ ۚ وَتَذٰ اَفْلَحَ الْیَوْمَ مَنْ اَسْتَعٰی ۝۱۶ قَالُوْا یٰمُوسٰی اِنَّمَا اَنْ تُلْقٰی وَاِنَّمَا اَنْ نُّکُوْنَ اَوَّلَ مَنْ اَلْقٰی ۝۱۷ قَالَ بَلْ اَلْقَوْا فَاِذَا حِجَابُهُمْ وَعَصٰیهُمْ یُخٰیِلُ اِلَیْهِ مِنْ سِحْرِهُمْ اَنَّهُمْ تَسْعٰی ۝۱۸ فَاَوْجَسَ فِیْ نَفْسِهٖ خِیْفَةٌ مُّوسٰی ۝۱۹ فُلْنَا لَا تَخَفْ اِنَّکَ اَنْتَ الْاَعْلٰی ۝۲۰ وَالَّذِیْ مَا فِیْ یَمِیْنِکَ تَلْقَفُ مَا صَنَعُوْا ۚ اِنَّمَا صَنَعُوْا کَیْدَ سِحْرِ ۚ وَلَا یُقْلِحُ السَّاجِرُ حَیْثُ اَتٰی ۝۲۱ فَاَلْقٰی السَّحَرَةُ سُجَّدًا قَالُوْا ؕ اٰمَنَّا بِرَبِّ هٰرُوْنَ وَمُوسٰی ۝۲۲ قَالَ ؕ اٰمَنْتُمْ لَهٗ قَبْلَ اَنْ اٰذَنَ

لَعْنَةُ اللَّهِ لَكَيْبُرُكُمُ الَّذِي عَلَّمَكُمُ السِّحْرَ فَلَا قَطْعَنَ أَيْدِيَكُمْ وَأَرْجُلَكُمْ مِنْ خِلَافٍ وَلَا صَلَينَكُمْ فِي جُدُوعِ النَّحْلِ وَلَتَعْلَمُنَّ أَيُّنَا أَشَدُّ عَذَابًا وَأَبْقَى ﴿٧٣﴾ قَالُوا لَنْ نُؤْثِرَكَ عَلَى مَا جَاءَنَا مِنَ الْبَيِّنَاتِ وَالَّذِي فَطَرَنَا فَاقْضِ مَا أَنْتَ قَاضٍ إِنَّمَا تَقْضِي هَذِهِ الْحَيَاةَ الدُّنْيَا ﴿٧٤﴾ إِنَّا ءَامَنَّا بِرَبِّنَا لِيَغْفِرَ لَنَا خَطَايَنَا وَمَا أَكْثَرُ هُنَّا عَلَيْهِ مِنَ السِّحْرِ وَاللَّهُ خَبِيرٌ وَأَبْقَى ﴿٧٥﴾ [63-73] .

فیرعه‌ون و دهسته و تاقمه‌که‌ی وتیان: دیاره ئهم دووانه موسا و هاروون جادووگهرن ئه‌یانه‌وئ به هوئ جادوویانه‌وه له‌ولاتی (میسر) دا بتانکه‌نه دهره‌وه، تا دهسه‌لات به‌دهست بگرن و به‌رنامه‌و نه‌ریته ههره به نرخه‌که‌ی ئیوه پووچه‌ل بکه‌نه‌وه * جا که‌واته فروفیلتان یه‌کخه‌ن له‌پاشا هه‌موو به ریزی‌ک وهرن وه بیگومان ئه‌مپروش ههرکه‌سه‌ی سهرکه‌وئ سهرفرازو به‌ختیاره * ئه‌وسا جادووگهره‌کان به ده‌عیه‌و به‌فیزه‌وه وتیان: ئه‌ی موسا! یا تو یه‌که‌مجار ده‌سبه‌کاربه، عه‌ساکه‌ت هه‌لده‌و جادووی خو‌ت بکه‌ وه‌یان ئیمه‌ پیش تو ده‌هاویرین و یه‌که‌م که‌س ئه‌بین * موسا وتی: نا، یه‌که‌مجار ئیوه ده‌ست پی بکه‌ن و بیهاویرن به‌لئ.. ئه‌وان ده‌ستپیشخه‌رییان کرد، جا په‌ت و گوریس و گوچانه‌کانیان هه‌لدا‌یه‌ گوهره‌پانی جادووکه‌وه ئه‌وه‌نده سهر سوهره‌ی‌نهر بوو موسا وا گومانی برد له‌ جادووکه‌یان په‌ته‌کان و عه‌سا‌کانیان ئه‌جوولینه‌وه و دین و ده‌چن وه‌ک (مار) یکی گه‌وره، (ئیبین که‌سیر) ئه‌لئ: به‌و هو‌یه‌وه که له‌(جیوه) یان هه‌لکیشابوون گشت ده‌جولانه‌وه‌و، دۆل و شیوه‌که‌یان پر کرد له‌ مارو هه‌لمه‌ت هه‌لمه‌ت به‌سه‌ریه‌کا ده‌که‌وتن * جا له‌به‌رئه‌وه موسا که‌ ئه‌وه‌ی دیت له‌دلی خویدا که‌می‌ک ترسا که‌ خه‌لکه‌که‌ پاش ئه‌وکاره‌یه شوینی نه‌که‌ون و، به‌کاره‌که‌ی ئه‌ویش بلین جادوو * ئه‌وه‌ش له‌ده‌ستی راستندایه (واته عساکه‌ت) فری بده، ههرچی ئه‌وان کردوویانه ده‌یماشیته‌وه و قووتی ده‌دات، چونکه‌ بیگومان ئه‌وه‌ی کردوویانه ته‌نها فی‌ل و ته‌له‌که‌ی جادووگهره، جادووگهریش بو‌هر کوئ بجیت و ههرچی بکات سه‌رکه‌توو نابیت * ئه‌وسا ئیتر جادووگهران، خران به‌ پروداو سوژده‌یان برد بو‌خوا (راستی‌یان بو‌ دهرکه‌وت) وتیان: ئیتر ئیمه‌ باوه‌پیکی به‌تینمان هی‌ناوه به‌په‌روه‌ردگاری هاروون و موسا * فیرعه‌ون وتی: ئایا ئیوه ههر ئاوا باوه‌رتان پی هی‌نا پیش ئه‌وه‌ی مؤله‌تتان بده‌م و رازی بم؟ به‌راستی دیاره موسا گه‌وره و مامۆستاتانه و ههر ئه‌و فی‌ری جادووگهری کردوون، شهرت بیت ده‌ست و قاچتان به پیچه‌وانه‌وه بقرتینم و هه‌لتانواسم به‌قه‌دی دارخورمادا ئه‌وسا چاک ده‌زانن که‌ کاممان (من، یان خوی موسا) سزaman توندو تیزو به‌رده‌وامه * (جادووگهرانی تاویک له‌مه‌وبه‌ر، به‌باوه‌پیکی به‌تینه‌وه) وتیان: ههرگیز تازه باوی تو ناده‌یین به‌سه‌ر ئهم به‌لگه‌ و نیشانانه‌دا که‌ بۆمان هاتوو سویند به‌و

کەسە‌ی کە دروستی کردووی، چیت لە دەست دیت ئەنجامی بدە و درییی مەکە، بە‌پراستی تۆ هەر دە‌توانیت ژیا‌نی ئەم دنیا‌یە‌مان لێ زەوت بکەیت * ئی‌مه ئیتر بە‌پراستی باوە‌رمان هێ‌ناوە بە پە‌روه‌ر‌دگار‌مان، تا لە گونا‌هە‌کان‌مان خۆش ببیت و لەو جادوو‌گە‌ری‌ە‌ش کە بە زۆر پیت کردین، هە‌میشە خ‌وای گە‌وره لە هە‌موو کە‌س چاک‌تره و لە هە‌موو کە‌س پ‌ایە‌دار‌تر و بە‌رده‌وام‌تره .

ئە‌م چیرۆکە و تە‌وا‌ی چیرۆک و بە‌سەر‌هاتە‌کانی تری قورئان هەر هە‌مووی جی‌گای ئە‌وه‌ن کە م‌ر‌و‌فی باوە‌ر‌دار بە وودری لێ‌یان پ‌ام‌ینیت و بیر‌یان لێ بکاتە‌وه کە هە‌میشە باوە‌ر‌دارانی راستە‌قینە کۆ‌لە‌کە‌ی ئە‌ساسی بانگە‌وا‌زی پ‌ی‌غە‌مبەر‌ان بوون، و‌وره و هێ‌زیان بە‌خشی‌وه بە‌کە‌سانی تر تا‌وه‌کو پ‌ا‌وه‌ستا و بن لە‌سەر باوە‌ر‌پە‌کە‌یان، چونکە زانی‌وی‌انه ئە‌گەر لە‌دو‌نیا‌شدا بە‌روبومی خ‌و‌پ‌ا‌گری و شە‌باتیان وەر‌نە‌گرنە‌وه ب‌ی‌گومانن لە ر‌و‌ژی د‌و‌اییدا سەر‌کە‌وتنی هە‌میشە‌یی بۆ ئە‌وانه .

قورئانی پ‌ی‌ر‌ۆز تە‌ژیە لە‌م ج‌ۆره بە‌سەر‌هات‌انه، وە‌ک چیرۆکی باوە‌ر‌دارە‌کە‌ی سورەتی (یاسین) کە چ‌ۆن بە‌تە‌نها دا‌کوکی لە‌و س‌ی پ‌ی‌غە‌مبەرە‌ی گە‌لە‌کە‌ی دە‌کات و دا‌وا‌ش دە‌کات لە‌خە‌لکی باوە‌ر‌پ‌یان پ‌ی به‌ینن، بە‌لام لە‌کۆ‌تایی‌ه‌وه گ‌و‌ی بە‌قسە‌کانی نادە‌ن و دە‌یک‌وژن، یان بە‌سەر‌هاتی (أصحاب الاخدود) چ‌ۆن یە‌ک بە‌یە‌ک باوە‌ر‌داران دە‌خە‌نە ناو چ‌الە ئا‌گرینە‌کانە‌وه، لە‌گە‌ڵ ئە‌وه‌شدا ئامادە‌ نین واز لە بی‌رو‌باوە‌ر‌پە‌کە‌یان به‌ینن، هە‌موو ئە‌م چیرۆ‌ک‌انه وانه و پ‌ە‌ند و ئامۆ‌ژ‌گارین بۆ ئی‌مه و ئی‌وه و تە‌وا‌ی باوە‌ر‌دارانیش کە دامە‌زراو و خ‌و‌پ‌ا‌گر بین لە‌سەر ئ‌اینە‌کە‌مان، وە هیچ شتێ‌ک لە ترس و هە‌ر‌شە و ئازاردان کۆ‌لمان پ‌ی نە‌دە‌ن لە ئ‌اینە‌کە‌مان، چونکە بزانی پ‌اشە‌پ‌و‌ژ هەر بۆ باوە‌ر‌دارانە لە‌ د‌و‌نیا و د‌و‌ا‌پ‌و‌ژیشدا، خ‌وای گە‌وره بە شتێ‌ک تا‌قی‌مان نە‌کە‌یتە‌وه کە لە‌ توانماندا نیه .. ئامین یا رب العالمین ..

سەر‌چ‌ا‌وه : پ‌ە‌رت‌و‌و‌کی : وسائل الثبات علی دین الله .